

'Duitse veiligheidsdienst merkt AfD als verdacht aan'

Achtergrond - 3 maart 2021 - Auteur: Marja Verburg

De binnenlandse veiligheidsdienst Verfassungsschutz heeft de rechtsextremistische AfD als geheel als 'verdacht' aangemerkt. Dat melden Duitse media. Dat betekent dat de dienst bijvoorbeeld AfD-leden kan afluisteren en informanten kan inzetten. Het in de gaten houden van een partij is een zwaar middel in een democratie. De Verfassungsschutz zelf wil voorlopig nog geen mededelingen doen over de zaak.

Dat de Verfassungsschutz de AfD als geheel in het vizier neemt, hangt al langer in de lucht. Delen van de partij zijn al eerder als extremistisch en gevaarlijk voor de democratie aangemerkt en worden al langer in de gaten gehouden. De verwachting was dat de Verfassungsschutz dat vanaf januari ook met de hele AfD zou doen. De mededeling daarover kwam echter niet. De AfD was naar de rechter gestapt om te verhinderen dat de Verfassungsschutz dit besluit zou nemen en om te voorkomen dat de dienst er in het openbaar uitspraken over zou doen. Zo lang deze zaken nog lopen, doet de Verfassungsschutz hierover geen mededelingen, meldt de dienst op navraag van Duitse media.

Toch is ze er vorige week alsnog toe overgegaan de AfD als *Verdachtsfall* aan te merken, melden onder meer nieuwssites [Der Spiegel](#) en [Tagesschau](#) op basis van informatie uit veiligheidskringen. Dat betekent dat de Verfassungsschutz voldoende aanwijzingen meent te hebben dat de AfD een gevaar vormt voor de Duitse democratie en de rechtsstaat.

Update 5 maart 2021: Een bestuursrechtbank in Keulen [heeft bepaald](#) dat de Verfassungsschutz de AfD niet als verdacht mag aanmerken zolang daarover nog een rechtszaak loopt. De dienst heeft de mediaberichten daarover weliswaar niet bevestigd, maar heeft zich volgens de rechter niet aan de beloofde zwijgplicht gehouden en er onvoldoende zorg voor gedragen dat de informatie intern bleef.

Bij een *Verdachtsfall* kan de dienst onder meer informanten inzetten, telefoons afluisteren en mails meelezen. De Verfassungsschutz heeft echter aan de rechter beloofd de AfD voorlopig beperkt in de gaten te houden, zolang de rechtszaken tegen het besluit nog lopen. Zo worden nu bijvoorbeeld geen AfD-parlementariërs

in de Bondsdag, de deelstaten of het Europees Parlement afgeluisterd, meldt Tagesschau.

Der Flügel

De AfD was al een *Prüffall*: in 2019 besloot de binnenlandse veiligheidsdienst te onderzoeken of ze de partij officieel in de gaten moet houden. Bij een *Prüffall* mogen alleen openbare bronnen en uitingen worden onderzocht.

De invloed van de extreme delen van de partij is de afgelopen twee jaar gegroeid, zegt de Verfassungsschutz

Het onderzoek leidde tot een ruim 800 pagina's tellend rapport waarin de dienst aanvoert dat de AfD onder meer de menselijke waardigheid schendt en de democratie ondermijnt. De invloed van de extreme of 'völkisch' genoemde delen van de partij is de afgelopen twee jaar gegroeid, zegt de Verfassungsschutz. Op het laatste partijcongres afgelopen november had het rechts-radicalen kamp volgens de dienst bijna de helft van alle gedelegeerden achter zich. Daarom gaat ze nu een stap verder.

Eerder al hield de Verfassungsschutz geradicaliseerde [jongerenafdelingen](#) van de AfD in de gaten. Sinds de zomer van 2020 gelden de partij-afdelingen in [Brandenburg en Thüringen](#) als *Verdachtsfall* en dit jaar kwamen daar [Saksen-Anhalt](#) en [Saksen](#) bij. Nog verder ging de dienst vorig jaar bij de extreem-rechtse partijvleugel [Der Flügel](#). Die werd zelfs tot *Beobachtungsfall* verklaard: dat is de fase die volgt op de *Verdachtsfall*. De Verfassungsschutz kan dan nog meer middelen inzetten. De dienst deed dat vanwege "bewezen extremistische intenties" van de Flügel-aanhangers: zij propageren vreemdelingenhaat en een anti-democratische ideologie, aldus de Verfassungsschutz. Der Flügel hief zichzelf daarna op, maar de invloed van de extreem-rechtse AfD'ers is gebleven, aldus de dienst. Ze schat in dat zo'n 7.000 AfD'ers Flügel-aanhangers zijn.

Verdeeldheid binnen de AfD

Het in de gaten houden van een politieke partij of een afdeling ervan is een zwaar middel. Aan de andere kant is het de taak van de Verfassungsschutz de Duitse democratische orde te beschermen.

De AfD probeert deze stap van de Verfassungsschutz al langer tegen te gaan. Zo werd de extreemrechtse Andreas Kalbitz, voorzitter van de AfD in Brandenburg, vorig jaar [uit de partij gezet](#). Hij was samen met Björn Höcke, fractievoorzitter in Thüringen, een van de leidende figuren van Der Flügel. AfD-voorzitter Jörg Meuthen hield op het [partijcongres eind november](#) een vlammend betoog om afstand te nemen van rechts-radicalen en de toon te matigen. Maar de partij is

daarover verdeeld. Anderen willen juist provoceren en "het systeem" omverwerpen. Fractievoorzitter Alexander Gauland zei in december nog dat de AfD een spreekbuis moet zijn voor omstreden protestbewegingen als Querdenken en Pegida.

Kiezers hebben zich tot nu toe niet laten afschrikken door racistische uitingen van AfD'ers en contacten met rechts-radicalen

Wat de gevolgen van het besluit zijn, is de vraag. In september vinden de Bondsdagverkiezingen plaats, daarnaast zijn er in zes deelstaten verkiezingen dit jaar. Nu de partij door de Verfassungsschutz in de gaten wordt gehouden, kan dat een afschrikwekkende werking hebben op kiezers. Aan de andere kant hebben kiezers zich eerder niet laten afschrikken door racistische en antisemitische uitlatingen van AfD'ers en contacten met rechts-radicalen. De AfD werd in 2017 met 12,6 procent van de stemmen in de Bondsdag gekozen. In alle Oost-Duitse [deelstaten](#) - op Berlijn na - is ze de tweede partij. In de [peilingen](#) voor de Bondsdagverkiezingen staat ze nu op 9 tot 11 procent.

Partijfinanciering

Op de langere termijn zou, als het antidemocratische karakter van de partij zou worden bewezen, de overheid kunnen besluiten de AfD niet langer te financieren. Duitse partijen hebben normaal gesproken recht op staatsfinanciering. Die steun intrekken kan echter alleen als het Constitutioneel Hof, de hoogste Duitse rechtbank, oordeelt dat een partij erop gericht is de democratische orde te ondermijnen. Het Hof moet ook instemmen met het stopzetten van de financiering. Dat is met betrekking tot de AfD nu niet aan de orde. Eerder deze maand trok een aantal maatschappelijke organisaties wel [aan de bel](#) over de overheidsfinanciering van de aan de AfD gelieerde Desiderius-Erasmus-Stiftung.

Als het Constitutioneel Hof oordeelt dat een partij niet alleen een antidemocratisch karakter heeft, maar ook daadwerkelijk een bedreiging vormt voor de democratie en de rechtsstaat, kan ze een partij verbieden. Dat is echter sinds de jaren vijftig niet meer gebeurd. De afgelopen jaren hebben de bondsregering en het parlement geprobeerd de extreemrechtse NPD te verbieden, maar dat hield het Constitutioneel Hof in 2017 tegen. [De rechters in Karlsruhe bepaalden](#) dat de NPD weliswaar ongrondwettige doelen nastreefde, maar geen daadwerkelijke bedreiging voor Duitsland vormde. Daarvoor had de NPD destijds niet meer genoeg invloed.

Dit is een artikel gedownload via [duitslandinstituut.nl](https://www.duitslandinstituut.nl).

Artikel:

<https://www.duitslandinstituut.nl/artikel/42602/duitse-veiligheidsdienst-merkt-afd-als-verdacht-aan>